

Strazbur, 20. april 2020. godine

Neslužbeni prevod - Fondacija „Udružene žene“ Banja Luka

DEKLARACIJA

Komiteta članica Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja prema ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) o primjeni Konvencije tokom COVID-19 pandemije

Komitet država članica Istanbulske konvencije,

Prepoznajući izazove sa kojima se suočavaju države članice Savjeta Evrope u cilju zaštite svog stanovništva od prijetnji izazvanih COVID-19 pandemijom,

Ukazujući da nasilje prema ženama i djevojčicama, kao i nasilje u porodici, ima tendenciju porasta u vremenima krize i da novi podaci ukazuju na alarmantan porast u broju prijavljenih slučajeva određenih oblika ovih vrsta nasilja širom svijeta i u brojnim državama članicama Savjeta Evrope,

Svjesni potencijalnog uticaja koji će mjere preduzete kao odgovor na trenutnu krizu, naročito politike izolacije i ograničavanja kretanja, vjerovatno imati u pravcu povećanja rizika izloženosti žena i djevojčica svim oblicima rodno zasnovanog nasilja, uključujući seksualno nasilje, nasilje u porodici i takozvano nasilje iz časti,

Svjesni da je takav rizik naročito visok za žene i djevojčice koje pripadaju marginalizovanim grupama i/ili ženama i djevojčicama u riziku od višestruke diskriminacije, kao što su, na primjer, žene sa invaliditetom, žene uključene u prostituciju, žene u starijoj životnoj dobi, migrantkinje i tražiteljice azila,

Podsjećajući na važnost promovisanja koordinisanih i holističkih odgovora na zajedničke izazove, u skladu sa vrijednostima i standardima Savjeta Evrope, zasnovanih na poštovanju vladavine prava, demokratije i standarda ljudskih prava Organizacije,

Želeći da pruži smjernice državama članicama kako bi podržali njihova nastojanja da nastave aktivnosti usmjerene na sprečavanje i suzbijanje nasilja prema ženama i nasilja u porodici usred takvih izazovnih okolnosti,

Nakon konsultacija i dobijanja stručnog mišljenja Grupe ekspertkinja/eksperata o aktivnostima protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici (GREVIO):

- **Podsjeća** da principi i zahtjevi Istanbulske konvencije daju okvir za kreiranje i provođenje mjera za omogućavanje ravnopravnosti žena i muškaraca i borbu protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici, koje se primjenjuju u svakom trenutku i dobijaju dodatni značaj u vremenu tekuće vanredne situacije izazvane pandemijom COVID-19;
- **Naglašava** obavezu država članica Istanbulske konvencije da djeluju sa dužnom pažnjom kako bi spriječile, istražile, kaznile i osigurale reparaciju za djela nasilja koja su obuhvaćena Konvencijom, u skladu sa svojim obavezama iz Evropske konvencije o ljudskim pravima;

- **Pozdravlja** pristup onih država koje tragaju za inovativnim načinima da prilagode svoje institucionalne odgovore na nasilje u skladu sa trenutnim kontekstom i **poziva** države članice da se drže svojih obaveza prema Istanbulskoj konvenciji i da osnaže svoje djelovanje u tom pravcu;
- **Usmjerava** pažnju država članica na odabrane odredbe Istanbulske konvencije koje su navedene u dodatku ove Deklaracije, koje daju primjere mogućih aktivnosti i mjera koje je potrebno preduzeti tokom suočavanja sa pandemijom;
- **Prepoznaje** potrebu preduzimanja razmjena i saradnje između članica i posmatračica Komiteta u cilju usmjeravanja na dugoročni uticaj i sve posljedice tekuće krize za žrtve nasilja prema ženama i nasilja u porodici, uz obezbjeđivanje punog poštovanja principa i zahtjeva Istanbulske konvencije, i garantovanje primjene pristupa fokusiranog na žrtve i pristupa zasnovanog na ljudskim pravima u sprečavanju i suzbijanju ovih oblika nasilja.

ANEKS

Moguće akcije i mjere koje se mogu preduzeti tokom COVID-19 pandemije u vezi sa odabranim odredbama Istanbulske konvencije

INTEGRISANE POLITIKE

- **Član 6 (Rodno osjetljive politike):** Države članice treba da teže da uključuju rodnu perspektivu u procesu kreiranja i primjene strategija borbe protiv COVID-19 pandemije. To bi podrazumjevalo procjenu potencijalnog uticaja preduzetih mjera na žene i djevojčice i njihove izloženosti rizicima različitih oblika rodno zasnovanog nasilja, kao što je intimno partnersko nasilje i nasilje u porodici, proganjanje, seksualno uznemiravanje, prisilni brak i seksualno nasilje, uključujući i nasilje izvršeno korištenjem tehnologija, kao i potencijalni uticaj na djecu koja svjedoče ovim oblicima nasilja.
- **Član 7 (Sveobuhvatne i koordinisane politike):** Države članice trebaju, koliko god je to moguće, održati i osnaživati među-institucionalne mehanizme koordinacije u razvoju i primjeni politika usmjerenih prema suzbijanju nasilja prema ženama tokom pandemije. Procesi sa više zainteresovanih strana koji uključuju sve relevantne subjekte, uključujući i organizacije civilnog društva i organizacije za zaštitu ženskih ljudskih prava mogu pomoći državnim, regionalnim i lokalnim organima vlasti da procjene stvarno stanje i potrebe žrtava; mogu takođe poslužiti u procjeni nivoa kapaciteta pružaoca servisa, kao i da li servisi podrške i pomoći zahtjevaju dodatna sredstva. Na primjer, primjena mjera distanciranja u sigurnim kućama i omogućavanje izolacije za žrtve koje su zaražene virusom će vjerovatno dovesti do manjka dostupnih mjesta.
- **Član 8 (Finansijski resursi) i Član 9 (Nevladine organizacije i civilno društvo):** U skladu sa gore navedenim okolnostima, države članice će možda trebati da razmotre da li su finansijski i ljudski resursi usmjereni na pružanje servisa, uključujući i servise koje pružaju nevladine organizacije odgovarajući ili moraju biti osnaženi u skladu sa trenutnom situacijom.
- **Član 11 (Prikupljanje podataka i istraživanje):** Prikupljanje podataka, uključujući i administrativne podatke i podatke prikupljene od specijalizovanih servisa podrške, kao što su SOS telefoni, mogu služiti u svrhu praćenja trendova i mogućih talasa zahtjeva za podrškom od strane žrtava. Podaci nastavljaju pružati ključna saznanja kako bi se osigurala primjena mjera usmjerenih na sprečavanje i borbu protiv nasilja prema ženama, i povezani su sa rastućim potrebama tokom pandemije kako bi se izvukle lekcije nužne za buduće djelovanje.

PREVENCIJA

- **Član 12 (Opšte obaveze) i Član 13 (Podizanje svijesti):** Države članice trebaju razmotriti preduzimanje mjera, kao što su saopštenja za javnost, kampanje putem televizije, radija ili društvenih medija, usmjerene na podizanje svijesti opšte populacije o povećanom riziku od nasilja prema ženama i djevojčicama tokom pandemije i što je više moguće širenju informacija o službama kojima se žrtve mogu obratiti za pomoć. Aktivnosti mogu uključivati distribuciju postojećeg informativnog materijala, kao što su brošure i leci na mjestima koja nisu obuhvaćena tekućim restrikcijama, kao što su supermarketi i apoteke. Dostupnost materijala na različitim jezicima može biti način da se dopre do naročito ranjivih kategorija žena.
- **Član 15 (Obuka profesionalaca/ki):** Države članice treba da razmotre preduzimanje mjera usmjerenih na podizanje svijesti među javnim službenicima/cama koji rade u kritičnim sektorima (na primjer, zdravlje, pravosuđe, policija) o potencijalnom uticaju mjera kao što je socijalno distanciranje, zatvaranje ili policijski časovi, i uopšteno o ekonomskim i socijalnim posljedicama krize na žene i djecu koji žive u nasilnim vezama i/ili okruženjima u svojim domovima. Organi vlasti takođe mogu podsticati profesionalce/ke, kao što su pravnici/e i osoblje koje je uključeno u vođenje servisa podrške za žrtve da promovišu i da se uključuju u obuke koje se oslanjaju na postojeće resurse za obuke (online tutorijali, webinar i moduli za obuku) koji su napravljeni na državnom i međunarodnom nivou (na primjer, online Obuka o ljudskim pravima za profesionalce u oblasti prava (HELP) obuka o nasilju prema ženama i nasilju u porodici koju je pripremio Savjet Evrope)*.
- **Član 16 (Programi preventivne intervencije i tretmana):** Vlade takođe treba da razmotre promovisanje postojećih programa rada sa počiniocima nasilja, u okviru kojih nasilni muškarci mogu potražiti pomoć. Programi koji su dostupni online i/ili putem telefonske podrške mogu biti naročito podobni tokom trenutnih instrukcija primjene socijalnog distanciranja.
- **Član 17 (Učešće privatnog sektora i medija):** Mediji treba da budu podstaknuti da djeluju u partnerstvu sa državnim i lokalnim organima vlasti kako bi se intenziviralo izvještavanje kako pandemija pojačava rizike za nasilje prema ženama i djevojčicama i kako i gdje mogu potražiti pomoć.

* <https://rm.coe.int/help-course-in-brief/168076c9b5>

ZAŠTITA

- **Član 19 (Informacije):** Pristup informacijama o dostupnim servisima podrške i zakonskim mjerama će vjerovatno biti problem za žrtve nasilja koje se nalaze u samoizolaciji i/ili žive sa svojim nasilnim partnerima/članovima porodice. U cilju omogućavanja prava žrtva na pristup informacijama, države članice treba da kreiraju ciljane informativne kampanje.
- **Član 20 (Opšti servisi podrške), Član 22 (Specijalizovani servisi podrške), Član 23 (Sigurne kuće) i Član 24 (SOS telefoni):** Države članice treba da razmotre kvalifikovanje kao „nužne“ i/ili garantuju kontinuitet opštih i specijalizovanih servisa podrške za žrtve svih oblika nasilja koji su regulisani ovom Konvencijom, kao i zaštitu i servise podrške za djecu svjedoke, uz osiguravanje da se servisi provode u skladu sa primjenjivim bezbjednosnim smjernicama.

Ovo može zahtijevati preduzimanje dodatnih mjera kako bi se prilagodili kapaciteti postojećih struktura podrške, uključujući sigurne kuće i SOS telefone, rastućim potrebama, kao i razvoj alternativnih načina pružanja servisa, na primjer, podrška SOS telefonima kroz uvođenje čet sistema i platformi za savjetovanje koje pružaju socijalnu i psihološku pomoć žrtvama, online, kroz tehnološka sredstva. Pažnja takođe može biti usmjerena na potrebe pružanja finansijske podrške koja će biti neophodna mnogim ženama nakon što budu upućene na sigurne kuće za žrtve nasilja. U vezi sa podrškom koja je nužna naročito ranjivim kategorijama žena, kao što su tražiteljice azila i izbjeglice, posebni napori moraju biti usmjereni da im se omogući pristup informacijama i servisima podrške vezano za bilo koji oblik nasilja kojem su izložene u prihvatnim mjestima u kojima se nalaze.

KRIVIČNO PROCESUIRANJE

- **Član 49 (Opšte obaveze):** Prijavljivanje krivičnih djela mora biti osigurano, kako bi se omogućilo žrtvama nasilja prema ženama da podnesu prijave. Primjeri online rješenja za prijavljivanje krivičnih djela, kao što je silovanje, već postoje i treba da budu dodatno unaprijeđeni i korišteni. Takođe treba da budu omogućeni novi kanali kako bi žene mogle prijaviti nasilje. Inicijativa ove vrste je ohrabrivanje korištenja kodnih riječi u apotekama za žrtve koje žele prijaviti intimno partnersko nasilje i/ili nasilje u porodici tokom karantina. U ostvarivanju ovih ciljeva, države treba da imaju u vidu da zahtjevi za informacijama koje treba da budu pružene pri prijavljivanju nasilja moraju biti prilagođene u smislu forme i jezika koji je razumljiv žrtvama, vodeći računa o specifičnim potrebama različitih kategorija žena i naročito najranjivijim kategorijama žrtava nasilja do kojih je teško doprijeti.
- **Član 50 (Hitni odgovor, prevencija i zaštita):** Iako je u mnogim zemljama situacija vanrednog stanja dovela do toga da sudovi usporavaju i odgađaju ročišta koja nisu hitne prirode, sigurnost žrtava i njihove djece treba da ostane prioritet za pravosudne institucije i policiju. U vezi sa tim, države imaju obavezu da ponude žrtvama adekvatnu i hitnu zaštitu od rizika od nasilja.
- **Član 51 (Procjena rizika i upravljanje rizikom):** Tokom pandemije, od ključne je važnosti nastavljanje aktivnosti procjene ozbiljnosti situacije u kojima se nalaze žrtve i rizika od ponavljanja nasilja. Pritvor prije suđenja treba da ostane kao prioritarna opcija u vezi sa slučajevima visokog rizika, u mjeri koliko je to moguće i uz primjenu mjera predostrožnosti kako bi se spriječilo širenje infekcije. U situacijama kada se koriste mjere alternative pritvoru počinioca nasilja kao posljedica pandemije, odluka o ovim mjerama ne bi trebalo da bude usvojena bez informisanja žrtve i bez procjene posljedice primjene alternativnih mjera po bezbjednost žrtve.
- **Član 52 (Hitne mjere zaštite) i Član 53 (Zaštitne mjere):** Kao dio napora da osiguraju odgovarajuće upravljanje rizikom, države članice treba da nastave da omogućavaju žrtvama pristup hitnim mjerama zaštite i zaštitnim mjerama.